

"Borealis - norræn myndlist 1983"

Fyrsta farsýning myndlistar á vegum Norrænu listmiðstövarinnar í Sveaborg stendur nú yfir. Hlaut hún nafnið "Borealis - norræn list 1983", og voru valdir til hennar þrír listamenn frá hverju norðurlandanna, nema einn færeyingur. Af Íslands hálfu eru þáttakendurnir þau Ásgerður Búadóttir, Gunnar Úrn Gunnarsson og Magnús Tómasson, en svíinn Tage Martin Hörling valdi verkin á vegum Sveaborgar.

Sýningin hljóp af stokkunum í Helsingfors Konstahall þann 27. maí síðastliðinn og stóð fram í júlí, en var þaðan flutt á Charlottenborg í Kaupmannahöfn, og nú síðast var hún í Listasafni Suður-Jótlands, þar sem henni lauk nú 15. janúar. Næsti áfangi hennar verður Kunstnernes Hus í Oslo, en hingað á Kjarvalsstaði er hún ventanleg næsta sumar.

Allmikið hefur verið um sýninguna skrifað, og hafa nú borist umsagnir um Borealis í hinu nýja og glæsilega listasafni í Tønder. Ulf Gudmundsen skrifar í blaðið Vestkysten og segir: "Ísland kemur á óvart. Vefnaðir Ásgerðar Búadóttur, með upphleyptum hrosshársflötum, eru heillandi, og Magnús Tómasson ítrekar af snilld hið gamalgróna hugmyndafrelsi Sögueyjunnar. Kassar hans með uppstoppuðum fuglum eru einkar áhrifaríkir: Hér gengur eggjó á fótum, spörinn er sýndur sem stríðspota, leðurblakan hefur sig til flugð, og gott ef steinninn fær ekki líka vængi! Hér metir auganu fugl í rafmagnsstól, gagnnístur söngvari, og margt annað ótrúlegt er á seypí. Hinn priðji íslendinganna er Gunnar Úrn Gunnarsson, sem er sjálfur talaverður örн í áhrifamiklu málverki sínu og kröftugu litum. Bravó Ísland!"

I Jydske Tidende segir Morten Böcker: "Skoðandinn hefur mikið upp úr Borealis. Sýningin er stórkostlega eggjandi, hneykslandi, "geggjuð", full af andstæðum - og í heild sinni tjáning þeirrar veraldar sem við lifum í. Og hér er það vel að merkja, að Norðrið er ekki neitt einangrað fyrirberi á jarðarkringlu þessa áratugar.

Listamennirnir anda frjálslega, guði sé lof, því skelfing væri það leiðinlegt ef sýningin hefði verið skorin niður við

einhvern "skandinaviskan samnefnara". Það er fullt af slæmum dænum slikrar meðalmennsku annarstaðar á hnettinum.

Borealis sýnir margan vott þess, að það sé raunverulega mikið um að vera í listinni nú um stundir. Og ef til vill með meiri hraða en jafnvel sá, sem opinn er fyrir flestum nýungum, getur með góðu móti fylgt. Borealis er ein af mest spennandi sýningum sem Listasafn Suður-Jótlands hefur enn boðið upp á."

I blaði þýskumælandi jóta, Der Nordschleswiger, kallar Uwe Lempelius umsögn sína "Mögnuð listaverk tjá kalda storma okkar tíma". Síðan segir hann: "Hér er ekki sýnd þeim glaðleg stofulist Hér er ekki leitast við að skapa yndi eða samræmi, heldur er sýningin í teikni aflmikillar listar, þar sem fjallað er um ýmiskonar mannlegar hneigöir á myndrænan hátt. Hvergi bregður þar fyrir köldum formalisma af sett ~~x~~rtxpxrx~~x~~rtxp~~x~~rx~~x~~ l'art pour l'art viðhorfa.

Fuglar íslendingsins Magnúsar Tómassonar verka í senn sem ákera og hrollvekja. Hann setur hluti sína á svíð. Rós liggr undir fallöxi, spörfugl er reyrður niður í rafmagnsstóli. Áhorfandinn hlýtur að spryrra sig: Hver var dómarinn? Þessar svíosetningar Magnúsar Tómassonar eru listrænt-fagurfræðilegar, en þær knýja skeðandann til þess að tengja þær hliðstæðum úr mannlífinu sjálfu.

Mjög fáir hlutir á sýningunni eru hugsaðir sem hrein hugleiðingarverk (Meditationsobjekte). Helst væri þar að nefna vefnaðina. Ásgerður Búadóttir sýnir stærð og formrænan styrk í veggklæðum sínum, og með því að vefa í þau stríð hrosshársform tekst henni að skapa úr þeim sjálfstæðan hlutveruleika.

Pótt málaralistin hafi hvað eftir annað verið dæmd dauð, og einkum snemma á sjöunda áratugnum, þegar objektið -hlutgervingurinn - var í hæstum metum, koma samt stöðugt fram ungir listamenn sem notföra sér þann gamla miðil, olíulitina, penslana og léreftið. Þannig skapar íslendingurinn Gunnar Úrn Gunnarsson mannamyndir og andlit úr óblönduðum litflekkjum, sem eru þó í eðli sínu annað og meira: ímynd þeirra átakamiklum og sprengikenndu afla sem stjórna mannlegri tilvist. Í því minnir hann mjög á Francis Bacon." Uwe Lempelius lýkur grein sinni með þeirri ósk, sem margir sýningargestir muni taka undir, að Borealis metti einnig finna sér gististað sunnan landamæranna.

Meðan Borealis var enn í Helsinki, skrifaði Erkki Pirtola í blaðið Ilta-Sanomat meðal annars:

~~Kandinskys~~

"Hinn "undursmælegi þríhyrningur" Kandinskys er enn í fullu gildi og enn jafn erfitt að uppfylla kröfur hans: Listin á samkvæmt honum að vera tjáning 1) tíðarandans, 2) hins sérstæða og persónulega í mannum, 3) hins óforgengilega í listinni.

Það er undursamlegt hvernig sérkenni einstaklingsins mótað af átökum hins góða og hins illa. Þar sem veröldin er svo grimm, hlýtur og sjálf einstaklingsins að bera þess merki, ~~úxhlífaxþúx~~ og því hljótum við að mæta hvoru tveggju. En hvernig er hægt að snúa því til hins góða, og hvað er þá í rauninni gið góða? Íslendingurinn Magnús Tómasson gefur okkur ábendingu um það í "flugkössum" sínum, þar sem hann notar þeim miðla listar og náttúru til þess að ígrunda ráðgátu flugsins. Þessi verk hans eru allt í senn heillandi, sérkennileg, persónuleg og leitun að "hinu óforgengilega". Í einum af kössunum ^{lýsir} flugmynstri ákveðinnar fiðrildategundar. Fiðrildið hnitar kílómeterlanga braut í formi tölunnar 8. ~~Há~~ Hér höfum við því list + fluglærðom, sem ekki mun úreldast. Þótt náttúran tákni í sjálfrí sér hið góða, rekumst við þar samt einnig á furður hins illa, þessi skrifmsl sem Magnús Tómasson hefur ^{saman} ~~skrif~~ sett og stillt út.

Auk hinna (priggja) áðurnefndu ber enn að minnast á Gunnar Úrn Gunnarsson, en málverk hans búa yfir kennd ferskrar og milliliðalausrar tjáningar. Þau hrífa skoðandann með sér.